„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући гђе удове Мајна, лебарска улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 43. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 17. МАРТА 1893. ГОДИНА XXVIII.

ЖАЛОСНИ ЗНАЦИ.

У данашњем броју бележимо две жалосне појаве. У Поганцу Срби православни прете, да ће прећи к унијатима, у Вел. Гају, да ће отићи к Румунима. За што? Једни и други незадовољни су са својим свештеницима, туже их надлежним духовним властима, траже, моле да им се ови свештеници уклоне и на послетку, кад увиђају да им је све узалудно, јер духовне поглавнце не ће да слушају народне жеље и да изиђу на сусрет народу, па колико у интересу народа, толико више и ради угледа цркве, кад не ће да уклоне свештенике, — онда Срби православни у пренагљености прихваћају се последњег, али за сваку осуду достојног средства, да ће се одрећи своје прадедовске вере или свога народа.

Пред овим и оваким жалосним појавама у местима где се оне догађају долази се до једног закључка: да верски и народни морал пада! Осудити је наше епископе, што у неким случајевима хоће да силом против народне воље намећу народу оне свештенике, које он не ће.

Осудити је тим пре, ако су ови свештеници својим понашањем изгубили народно поверење. Нису духовни пастири за то, да под својим протекторатом заштићују своје љубимце, него да својим угледом, правдом и љубављу стварају народне и божије љубимце. Није позив пастира, да у народу грубим начином понашања стварају мржњу, него да благом речи и праведношћу срца сеју љубав — али се не може мимоићи без осуде ни пренагљеност оних, који одмах у љутини кажу да ће прећи у другу веру. Ма какве их невоље тиштиле, они, као синови православља, потомци славних предака не би никада смели о томе ни помишљати, да преврну вером због тога само, што им није по вољи свештеник. Ако свештеник не одговара своме позиву имају они много пута и начина, да му доскоче, увек се од своје стране служећи достојним средствима, али одрећи се своје вере — то је нешто страшно! Било је некад кад су Србе и Турци на колац набијали, рушили цркве и манастире, кад су језуитски питомци усијаним гвожђем очи вадили — па ипак ми Срби за љубав свете православне вере подносили смо све те муке — али и под теретом тих грозота не остављасмо вере своје. Па кад су наши претци знали да гину за веру своју, као прави мученици, зар су им они достојни потомци, који због појединих пароха тако лакомислено прете, да ће ону веру напустити, коју су им дедови крвљу сачували?

Наши црквени поглавице, који би морали водити рачуна о замкама унијатства и оним агентима романским, који завађају Србе међу собом, да прелазе к Романима, греше и тешко греше пред Богом и народом, када у место да народ у вери учвршћују, они га још и слабе, не задовољавајући народним жељама ни онде, где су оне оправдане; али греше и они Срби православни, који, ако им се не задовољи, хоће да се свете својој вери. Ако који епископ тера инат против њих, смеју ли они за то да се одричу онога, што им је најмилије на овоме свету?

Србин је створен и он мора да трпи, па да опет он остане Србин. Ако у којој општини живи по који свештеник, против кога је народ а кога се не може ослободити — народ је ваљда јачи од појединаца и ако не данас, а оно за цело сутра он ће победити. Али за то боље је чекати, боље је трпити него и у шали икада и помислити на то, да се одрече вере своје.

Дедови су нам је хиљадама хиљада жртава, потоцима драгоцене крви сачували — а ми да је одбацимо због ствари, које нису ни из далека сличне старим бедама — то је за највећу осуду.

Што кажемо вере ради, то кажемо и ради народности. Србин је остајао Србин и онда, кад се није смео под небом јавно своме Богу молити — па зар да се данас нађе и један Србин и да се одриче Српства с тога, што епископи не ће да изађу на сусрет праведној му жељи?

А епископима кажемо толико, да су наши стари архијереји сабљу пасали у борби за веру и народ, да су на коцевима гинули и крв пролевали онда, кад је било доба, баш оно време доба, да спасавају своје стадо, како не би залутало у унијатски тор и свој српски народ, како се не би претворио у туђи — па би и ови данашњи, ако имају верске свести и српског родољубља, могли и морали бранити Српство од туђинштине, нарочито православље од унијатства, или ако га и не ће бранити (јер је народ свестан да се и сам брани) а оно да би могли бар на томе порадити, да своје поверене им овце грубим начином поступања и самовољом не натерају у крило унијатских сљедбеника, који облећу највише тамо око Крижеваца, где се и највише и догађају ове ружне појаве.

ПРВА ЗАБРАНА.

На другоме месту доносимо телеграм, где нам се јавља, како је власт забранила одржање збора, ког су заказали бирачи наше странке у стапарском срезу.

Држећи се телеграфскога извештаја мислимо, да од стране бирача није претходио никакав незаконити корак и с тога, да је у свакоме погледу наредба солгабирова неоправдана, по што су у Угарској, у земљи где се владајуће племе толико хвали о слободи, слободни јавни зборови, без сваке претходне дозволе, а на њима слободно свако претресање — разуме се у оквиру законитости.

И као да можемо слободно рећи, да ми Срби, а тако и све остале немађарске народности, имамо још само слободу штампе и јавне речи на зборовима у овој уставној држави — али ето сваким се даном уверавамо, да нам се и то одузима, јер штампарске парнице против српских, словачких и румунских новинара, за тим забрањивање јавних зборова најпре код Словака, а сада код нас Срба . . . . довољни су докази куд се смера и на што се иде.

Наша странка, колико ради своје страначке организације, толико и ради држања према владином црквено-политичком питању тек је почела, да у појединим местима зове и скупља своје чланове на збор и договор, уверена да све што ради, на основу закона ради, уверена да нема тога закона, који би дао право властима да ове зборове забрани . . . па ипак у самоме почетку долази нам из ненада чудновата вест: да се забрањују ови зборови!

Рекосмо да ова забрана нема никакова ослонца на закон, а тек ће се допустити да свака владина наредба мора бити поткрепљена каковим параграфом. Да је владин комисар распустио збор, па ма под каквим видом, опет изгледало би нам доста блажије, тек би се власт ухватила формалитета — али овако изгледа нам, да власт у самоме почетку хоће да покуша осујетити покрет Срба бирача наше странке, као што је покушала са Словацима и Румунима.

Но и ми и влада дочекали смо, да су све мере против Словака и Румуна уродиле по владу са свим противним плодом, па смо уверени да ће и од Срба „позвани“ то дочекати.

Не говоримо ово нагађајући, говоримо из искуства, јер и ми и цео свет знаде, да је Србин баш онда јунак, кад га дирају — у његова права; да се Србин онда буди, кад га потискују . . . а кад се пробуди, онда ћемо постићи и без зборова оно, што смо хтели са зборовима.

Него, не поричемо, влада има права да забрани јавне зборове у једноме случају — када је она у напред уверена, да ће се на тим зборовима бунити народ против династије и државе.

Срби бирачи стапарскога среза изјавили су отворено за што се скупљају на збор. Ми верујемо, да су у срп. Сиону г. патријарх и његови доглавници у свему наклони мађарској влади. Та наклоност у осталом састоји се у попустљивости и можемо рећи, да боље погодимо истину, да су у Пешти наклоњени према овима у Сиону с тога, што је патријарх према Пешти врло понизан.

Последњи сабор доказао је слабост патријархову и поред оне већине, која је изабрана и састављена онако, како се више не би никада ни изабрала ни саставила. Г. патријарх на задовољство својих патрона био је справио ланце народним правима — и пропао је. Покушао је после сабора, не би ли опет успео и опет је пропао.

Сада истиче мандат посланицима и ваља расписати нове изборе, а г. патријарх ваљда знаде најбоље, како би прошао. С тога он би желио тишине. Посејао је буру, огорчење у народу и сада, кад је ред да се олуја искали на онога, који је народ изазивао . . . он би хтео мира и тишине — али народ сада не ће. Покренуо се, пробудио се и спознав назадњачке смерове српског патријарха, он хоће да се расписују избори и за сваки случај бирају нови посланици.

Ми држимо, да је ово г. патријарху и

ПОДЛИСТАК.

ДРАМА БЕЗ РЕЧИ.

РУСКА ПРИЧИЦА.

I.

Мир и тишина свугде . . . Грдне јеле стоје у замршено испрекрштаним гомилама као горостаси и дремају у ноћној тишини; прастари борови шире на све стране своје гране снегом покривене. Никаква гласа! Никаква шушња! Дивља звер спава у шуми у своме леглу, у клупче смотана; спава шумска птица и само човек прекида тишину овог успаваног царства.

Јасно се зачује неки лаган глас и изумре. Плашљиви зец ушћули уши, окрене се десно и лево, — ништа! причинило му се само. Али пази! Опет одјекну исти глас, али не једном, већ двапут-трипут — тужно и невајући, као да тамо далеко, врло далеко звоно на торњу звони . . . . . Зец скочи, седне на стражње ноге, подигне тело у вис, нађули уши и непомично слухти . . . . Сад се већ не чује само један глас него га прекида и још један други, пунији, звучнији, а обадва одјекују, као да хоће један другог да надмаше: дин-дан-дилни-дан, дан-дилни —! Нека се шкрипа чује као да какове саонице преко снега клизе; чује се као да коњ фрчи . . . . . Зец скочи из свог топлог легла и као ветар јури у својим кожним чизмицама кроз густо шибље! А на савијутку једног просека укаже се између грдних јела мрк, гриват коњиц и једне сељачке саонице. Пун месец обасја путнике са својом бледом, студеном светлошћу, коња један млад сељак тера, а у саоницама млада жена. И она је у бунду умотана а око главе има велику мараму, из које провирује лепушкасто лице, с танким обрвама, правилним носом и великим црним очима.

Путници ћуте. Кочијаш седи мирно, дубоко замишљен, главу је погнуо и само би кад и кад кајасе затегао. Старац је дремао и сео би сваки пут, кад год би се пробудио, све ближе до младе жене. Ова је већ и тако са свим на крај саоница седила, али кад год би се старац покренуо, још би више крају бегала, и тада би се на њеном лицу указала плашљива неодважност. Млади сељак уздану дубоко. Кајаси су сами попустили. Своју слободу осећајући, ишао је коњиц у корак, кроз густи, непроходан снег. Млади се сељак одједном осврне.

„Оче!“

Старац се претварао као да спава. Млада жена је преплашено гледала сељака.

„Оче!“

Старац отвори упале оче. Нека злоба указа се за час у њима, али се оне сакрише опет брзо под густе, чекињасте трепавице. Старачко лице ово није ни љубави, ни поверења улива ло. Посве косом обрасло, с ниским, пајереним челом, претило је гвозденом вољом и суровошћу.

„Терај, терај! Прохоре!“ закрешта старац, „још је пред нами добро парче пута а ми морамо до зоре тамо стићи.“

„Дакле ипак мора тако да буде?“ рече овај очајнички.

„Да шта? Шта гувђаш ти, скоте! Терај!“ продера се старац.

Прохор се обрну и дограби кајасе; коњиц пође у кас. Просек је био ужи; месец се скрио а у мраку су шумске грдосије пречиле пут; само је слабачак звук прапорача прекидао ноћну тишину . . . . . .

Чудне су се мисли врзле по глави младога сељака. Људи говоре, да мрачна шума не пружа човеку никад добре мисли, особито још ноћу Али чије је већ срце суморно у тога су мисли још црње . . . . . .

„Пусто место . . . . . Никаквог путника, ни раденика да сукобиш. Шума је грдна, препуна јаза и богаза а снага младога сељака довољна је и за њих петоро . . . . . .“

Прохор задрхта и прекрсти се. Мрачне мисли одлетеше, сујеверан страх притисну му срце и он се боно трже.

„Благи Боже, смилуј се!“ молио се тихо сељак, — „избави ме и сажали се на мене!“ Саонице западоше у дебео снег; коњиц прегну и последњом снагом и једва их крену. На једном месту, где се снегом завејан брежуљак дизао, искочи сељак из саоница, иђаше поред коња и није се ни једном осврнуо. Груди му се тешко дизале, по челу се осуле боре, очи су тужно сјале и жалосно гледале а плашљиво га је срце љуто тиштало. Од онога тренутка, када је син из саоница скочио и поред коња корачао приметно оживи старац. Устане са седишта, као да хоће удобније да се намести, али се у истини труди, да се младој жени што већма приближи, која је већ и тако са свим на крају саоница седила. Рутаво, старачко лице, са дубоко на очи навученом шубаром указа се одједном. Зраци месечеви падоше на њега и обасјаше и најмању цртицу његову и најситнију бору. Упале се очи сјале од распаљене страсти и живо се кретале по својим дупљама. Жена се повуче нагло натраг и за мало што не испаде из саоница. Осетила је у том тренутку где се рука старчева испод њене бунде краде.

„Јао!“ повика уплашено.

Нехотице је повикала и то тако јасно, да јој је узвик чуо Прохор, који је поред коњи ца корачао Он стане и затегне кајасе. Коњ застане. Прохор се осврне а поглед му падне на уплашену и дрхталу жену. Као да му се нож у срце забо. Погледи старца, али очи овога су опет густе трепавице покривале, изнад којих су чекињасте обрве висиле; маљаво лице било је опет шубаром покривено

„Шта је?“ зачу се јетко и страшно крештање, „терај!“

Прохор се окрене коњу и затегне кајасе. Коњ повуче нагло саонице, које су шкрипале у снегу, изађоше из просека и изгубише се у замагљеној, плавичастој даљини . . . . .

Зец заокружи три миље, скачући час десно час лево, кријући свој траг, и стигне напослетку, када се звук прапорача са свим изгубио, опет на своје старо место, у своје топло легло. Мрки, грдни борови стоје непомично као и пре. Спава дивља звер и шумска птица. Завладала је опет она мртва тишина, само месец просипа своје хладне сребрне зраке кроз плавичасту маглу студене ноћи на зимски ћилим земљин.

II.

Зора свиће. Умотана у ноћну зимску маглу буди се полако варошица. У малим прозорима и излазима светле се ватрене тачке. Ови вредни трговци поранише при суморној светлости дана на посао. Из димњака дижу се у великим колутима црни облаци све ближе и ближе сивом, студеном небу. На улици виде се сенке, где јуре. Потмуло шуштећи плови чун по реци; у ковачници испод мехова прштн ватра, а црне слике и прилике кују гвожђе.

На варошком мосту указа се дуг ред саоница, а на њима људи и жене, промрзли од тешке стугени. У дугом реду — с разним пољским плодом натоварених саоница, видимо

његовим патронима врло неповољно. Лако је, до душе, запретити: „не ће бити сабора,“ али кад народ устаје са свију страна, скупља се и јавно протестује против патријархових намера, желећи избора, а односно и сабора, кад се народ, цео овострани српски народ спрема, да тражи, како би једном уредио своју црквено-народну автономију, верујемо, да патрони разумеју ову народну одлучност — и ко зна, да се не употребавају крајња средства забрањујући јавне зборове само за то, да се нашој странци, у којој је представљен народ, препречи, да даде одушке своме мишљењу и уверењу? Питамо, а не тврдимо. Али имамо разлога да питамо, по што се законом не сме забранити збор, а забрањује се и ако питање о страначкој организацији, изборима и сабору не засеца ни у против династично, ни у против државно буњење.

Истина, има и друга тачка, да се Срби изразе о црквено-политичком програму владе. Израз Срба, у напред се може рећи, да је протест Срба против тога програма. Али влада није држава и овај програм није основ државни, у који се не сме дирати, па кад други могу и смеју да протестују, за што не можемо и не смемо ми Срби?

Кад су не давно Словацима забранили одржање једнога збора, гроф Зичи изјавио је, да је та забрана оправдана, по што Словаци не смеју радити против владе и по што их панслависте буне, а владина је дужност — да их брани од панслависта.

Ова изјава и по форми и по језгри достојна је сажаљења. У њој има „парламентарног детињства“ и — подвале! Детињасто је захтевати, да се свак мора покорити влади у земљи, где постоји парламенат, а подвала је наметати народностима, које не ће да се претопе у Мађаре, неки уображени панславизам. Свакако изјава је по себи с тога карактеристична, што доказује, какви појмови, какви разлози предводе мађарске власти — против народности немађарских.

Свакако после Румуна и Словака дошао је ред и на нас Србе — а то је добро у толико, што се мађарска влада уверила, да српски народ осуђује рад свога патријарха и, као Румуни, Словаци и огроман број римокатолика не одобрава програм владе.

Доста се обмањивало и доста се из српског Сиона уверавало, како народ мисли. Но, сад су се у Пешти разуверили, и кад нам забрањују јавве зборове, уверени смо, да су баш погодили, како српски народ мисли!

Него, пред овим забранама Срби грађани не ће и не смеју сустати. Они у свима местима нека траже зборове и тиме докажу шта и како мисле — а ако власти и овде буду забрањивале — не чини ништа. У њих сила, у нас воља. Ми искажимо нашу вољу, — али свакако, и Мађари и цео свет уверће се, да је српски народ невадовољан, као што је словачки и румунски. Сустати не ћемо и не смемо. Може нам се силом забранити, да се јавно договарамо, али тек никад покушај да се договарамо, а у самом покушају у овим приликама и под овим околностима читаће — наш протест!

Влади и патријарху ово последње средство, ако су се истога прихватили слабо ће помоћи. У згодном часу Срби ће наћи пута и начина да даду отпора, законитим средствима, против цивилног брака, матрикула и т. д. А што се тиче г. патријарха, можемо се само чудити чему се и у што се он још нада. Ма шта и како г. патријарх радио, претио, обећавао, народ ће знати у свако доба, да се одупре и његовом раду и претњама, а што се тиче обећања, у његова обећања српски народ више не може и не сме веровати.

Из Стапара стигао је први глас, да нам власти забрањују зборове, на тај глас одговарамо: Срби у свима местима тражите зборове! Главно је да покажемо, како желимо дати израза нашем мишљењу, а ако нам се то и даље буде забрањивало — споредна је, за нас, ствар. Имаћемо права да у свако доба довикнемо: Ми смо хтели, али нисмо смели рећи шта и како мислимо у земљи, где нам то ни један закон не сме забранити!

ОДРЕДБЕ*)

највишег крал. рескрипта у погледу избора црквених скупштинара.

Намеравамо овим да изнесемо неке одредбе највишег крал. рескрипта о избору црквених скупштинара. Повод овоме је тај, што смо имали прилике да се осведочимо, да се у свима местима приликом обнове једне трећине скупштинских чланова, не чини онако како то закон — највиши кр. рескрипт — наређује.

Под II. Б. §. 13. у највишем кр. рескрипту вели се:

„Бирачи су у општини сви општинари мушки, који су прешли 24 годину живота свога, који опредељене прилоге на подмирење црквено-школских потреба уредно доприносе, а не дугују на то за последњу годину“.

„Искључени су на против од права бирања они, који су због каквог злочинства осуђени или тога ради под казненом тужбом односно истрагом стоје, а к томе и они, који имајући рачун о каквом општинском добру или заводу положити, такав за месец дана преко даног им рока нису положили“.

Приметити нам је, да је саборски одбор решио: да се као препона бирачког права има узети и дуг верозаконског приноса и саборских трошкова.

Према томе састави се списак бирача и изложи где на приступачно место 8 дана на углед, које се и месном правосл. становништву посредством пароха у цркви а и иначе уобичајеним начином обзнани.

Сваки који није у списку бирача уврштен, а држи да има право, или ако је приметио, да је који уврштен који не би требало да је, може се за 8 дана црквеном одбору обратити и захтевати, да он уврштен или већ уврштени бирач избрисан буде.

После тог рока списак бирача се не исправља више и сваки који је у списку за бирача уврштен може и за скупштинара изабран бити ако по §. 14. има 30 година.

По што се списак бирача можда где исправи, а за тим оверови, поступа се даље по §. 15. који вели:

„Дан бирања објављује се на 8 дана напред посредством пароха у цркви после свршене службе божије, а по околностима места и другим уобичајеним начином“.

§. 16. Бирање има бити под председништвом председника скупштине и у присуству месног црквеног одбора, који јавно руководи бирање.

Гласање се обавља следећим начином:

а) сваки бирач добија од председника не написан лист хартије, у који уписује бар половину од оних, који се за скупштинаре изабрати имају. (Примедба. Ово „бар половину“ показује, да бирач може и више т. ј. онолико имена у гласаницу написати, колико њих скупштинара иступа, односно, колико њих треба бирати.);

б) онај, који писати не зна, или исказује их на записник, или их даје уписати у добивени листић кроз лица, која су од одбора на то опредељена;

в) нико не сме већ написани листић са собом од куће донети;

г) Председник позива по односном списку бирача сваког редом по имену, да сам лично преда гласове, које после председник с одбором прегледа и испитује.

§. 17. Односна већина гласова одлучује; ако су пак гласови на једнако подељени, то онда одлучује коцка будућег скупштинара.

§. 18. По свршеном избору оглашује одмах председник изабране скупштинаре; приговори против начина избора, или против изабраних лица, могу се само за 8 дана, од дана избора рачунајући, примати, које одбор решава.

Тек после овог рока може се по §. 22. заказати црквена скупштина, која би имала по §. 20. и §. 23. а) обавити избор чланова и половине одборника, т. ј. ако је и овима мандат истекао. **В. У. Т.**

*) Доносимо ове одредбе, по што многи Срби још не знају, како се ваља владати при избору црквених скупштинара, а нарочито с тога, што отуд по сеоским општинама, где је мало оних, који би водили контролу над избором од стране народа, проистичу често многе злоупотребе баш од оних, који су позвани да се владају у границама строге законитости.

Поглед по свету.

— У угарском сабору догађају се интересантне ствари, које могу бити од великог значаја по друштвени живот посланички. Тако је између грофа Гаврила Каролија и Коломана Тисе дошло приликом културне дебате до врло немилих сцена. Но, још је већма огорчено јавно мишљење због афере између уредника „Nemzet“-а Едмунда Гајарија и посланика крајње левице Геве Полоњија. Гајари је после седнице саборске назвао Полоњија нитковом (gazember). Ова ствар је дошла и пред имунитетски одбор а шта ће бити крај овој ствари, то се не може у напред знати.

Повнато је, да се јавно мишлење понајвише креће данас око питања црквеног. Но, у том питању не може да дође до споразума ни сама владина странка. У клубу владине странке нема никаква споразума. Неки листови донесоше ту сензационy вест, да ће око четрдесет посланика, који су већином присталице грофа Сапарија, иступити из владине странке, ако се влада буде и на даље придржавала досадањег свог становишта у црквеном питању. — Католичко свештенство такође ужасно агитује против грађанског брака. Истина је до душе, да су се жупанијске скупштине мање више изјавиле за грађански брак, али за то нарочито католичке општине жестоко протестују против уважања грађанског брака. У колико су католици против грађанског брака и уважања државних матрикула, у толико су протестанти за грађански брак.

Интересантна беше дебата у сабору о школским надзорницима. Том приликом нагласио је гроф Апоњи, да треба строжије поступати према учитељима вероисповедним, који занемарују државну идеју. Сви говорници од реда беху тог мишљења, да мађарски језик слабо напредује и да треба сва средства употребити, да се он прошири и што већма разграна. Ову расправу употребљују многи говорници да обележе своје становиште у црквеном питању, а уједно да изразе своје жаљење, што је просветно стање у Угарској слабо.

— Бечки дописник „Standard“-а категорички побија распрострањени глас да аустриј. Цар Франц Јосиф има намеру да се одрече престола; за доказ и одговор на ове лажне гласове могу послужити речи Цара Фр. Јосифа, који је још год. 1888. рекао краљу Милану: „Сваки монарх који само и помишља да се одрече престола у самој се ствари већ одрекао, а радећи тако, он доноси штете монархичноме принципу, не само у својој земљи већ и у свима другима. Ни један владалац нема права да скида круну са своје главе, кад наиђе на буди какве тешкоће; он је обвезан пред својом земљом као и пред другим владаоцима да се бори до краја!“

Тако је говорио и осећао аустријски Монарх, кад га је постигла највећа несрећа у животу. Другога дана после смрти свога сина, он је рекао тадањем министру председнику Тиси: „Ја сам изгубио све наде на будућност. Ништа више није остало у мени до знања своје дужности којој ћу остати веран до краја мога живота“.

— Рајхсрат бечки је усвојио трговачки уговор са Србијом; за време дебате

и нами већ познате, с она три путника и мрким, гриватим коњицом. Саонице стадоше код крчме, из које се већ чула псовка и вика оних, што су раније дошли.

Старац се сиђе са саоница и уђе у крчму, за њим уђе и млада жена. Син остане код коња, метне му сена у шараге, намести на њему уздице. Све је он то врло лагано радио јако зловољан, као да му је врло жао, да се растане од саоница и малог коњичка, који му је последњу услугу учинио. Уздишући гладио је вранца који је сав пеном покривен био. Врата од крчме зашкрипе у зарђалим шаркама, старац изиђе на праг и повиче: „Прохоре! шта радиш? Хајде већ једном унутра.“

Прохор уђе и седне за сто, за којим је млада жена већ врућ чај сркала.

После кратког времена изађу сво троје из крчме. Варош се пробудила и улице су оживиле. Понајживље је било пред оном жуто окреченом кућом, пред чијим је уласком велика гомила људи стојала а при томе саонице за саоницама долазиле. Ту се види смеса најразноврснијег одела — од најскупоценијег огртача па до рутаве кабанице сељачке.

Кроз гомилу иду два стражара суровог погледа; један од њих имао је на себи огртач, који још није изгубио своју прваШњу црну боју, дочим у онога другога, већ је пожутио и побелио. Но при свем том, огледала се на лицу, и једног и другог једнака строгост и снажним кретањем руку крче пут и један и други.

Старац се прогура са својим сином уласку куће и попне се горе по прљавим и уским степенима, жена је ишла за њима. На степеницама сељаху изваљено сељаци, беху то већином од сунца поцрнели, снажни младићи у новим кабаницама, с накривљеним шубарама. Неки од њих беху напити, други су имали хармонике у рукама, седели су срдито гунђајући, загрливши врат своје младе љубе или наслонивши главу на крило своје старе мајке, чије слабачке очи обилне сузе росе.

Ушавши у предсобље прекораче наша три дошљака узан ходник и уђу у једну велику, светлу одају, која је била душком пуна људи. Из далека прозиваху имена и тада се прозвани гура кроз гомилу која му места прави и нестане га иза врати, која у другу одају воде. Сви гледе на ова врата. Тамо у оној соби догађа се нешто, што једаред за свагда судбину њихову одлучује . . . Старац стане у гомилу и мери ладним погледом све. Изгледа као да је он једини међу њима миран. Поред њега стоји му син, а срце његово све јаче удара; љута борба му груди раздире, ал' и његово је лице мирно, само сабране обрве издају унутарњу борбу . . . . . .

„Прохор Петров!“ повиче неко гласно. Прохор хоће као и остали да одговори: „Ту сам!“ али не може — укочене се усне не крећу. Осети где га неко за кабаницу вуче, осврне се и види своју жену, где за њиме стоји са скрштеним рукама и уплаканим очима, види и свога оца, где за њим иде а за тим није могао ништа више разазнати. Пред очима му се ређају разне слике у дугачким огртачима, гуњцима, кожусима и кабаницама, прилике старе и младе, брадате и ћосаве; из даљине допире у његове уши потмуо жагор светине — као далеки шум морских валова. — Сада већ дође и до злокобних врата, а за њима и до онога, што ће га за навек од гомиле раставити, за чега га је невидовна моћ везала и то га гони, да храбро напред иде. — Прохор Петров застане сам, пред дугим, са црном чохом застртим столом, над који се пригнула строга, брадата лица неколицине господара у војничком оделу.

Отац стане поред њега и мери суровим погледом све. Види војног лекара — па другог варошког — председника с врло дугим и угасито црним брцима, — и још једног човека, чији изненадни долазак није се старцу ни најмање допао.

III.

То је његов бивши господар. Овај је често због лова у село долазио и познавао је у прсте сељака и његов живот. Властелин је познао старца и поздравио га је исто тако хладно. За тим се приближио младом лечнику и шапатом му је нешто причао. Старац је видео, како се овај изненадио и по преко на њега погледао и како се судац окренуо и нешто га запитао. Овај је главом потврдио. Тада му почне млади лечник живље разлагати. Судац је само рамени слегао. Јасно је било да се нешто крупно међу господом дешавало. Све је то само неколико тренутака трајало; за све то време само је поглавица ћутао и и кад и кад оловком што бележио.

Одједном се окрене судац Прохору.

„Ти си јединац у оца?“

„Јесте!“ одговори овај тихо.

„У томе случају закон те лишава дужности“.

Прохор је ћутао. Само су му усне дрхтале показујући његову душевну борбу.

„Или ти хоћеш да служиш?“ запита судац.

„Како отац заповеди. Нека буде по његовој вољи“.

Судија погледи старца по преко. Овај стоји непомично с погнутом главом и шубаром у десници. Само што му се обрве још већма сабрале а очи му се нису ни виделе, тако су се дубоко у дупљу скриле. Млади лекар бриса је зној у силном раздражењу.

„Петре Кушмине!“ рече судац строго, „по закону можеш сина да ослободиш. Хоћеш ли то да учиниш?“

„Не ћу!“ одговори потмуло али гласно старац.

Дубока тишина наста, — тада зашкрипи нешто: поглавица се трже и осврне, — у руци младог лекара само је пола оловке било, друга половина се по столу котрљала.

„Прохоре Петров!“ поче опет судија, „хоћеш ли да будеш војак?“

„Како мој отац заповеди!“ прошапта овај тихо — и унутарњим нагоном приморан погледа свога оца.

Старац се окрене на другу страну.

„Или зар ниси оцу у вољи био? Да ли сте ружно један с другим живили? Зар га ниси слушао? Је ли? запита старац.

„Ја нисам оца још ни једном речи увредио“ одговори Прохор.

Старац једва главом климну.

„Свуци се!“ повиче узбуђено лекар, „свуци се брзо! Одлази под меру!“

У томе тренутку зачује се чудноват скоро не човечији узвик Сви се окрену и спазе младу жену у бунди, где се ломећи руке напред гура, не осврчући се на то, што се слуге труде да је задрже. То је Прохорова жена, која је крадимице кроз злокобна врата унутра ушла.

„Изведите је на поље!“ заповеди поглавица.

С тешком муком изведоше жену, али се још и иза врата дуго орило тужно јецање њено . . . . . Међутим се Прохор свуче и стане под меру. Дивно га је било погледати. Широ-

више говорника су жестоко нападали тај уговор, доказујући да он иде само у корист сеоскога сталежа на рачун индустријалаца.

— Краљица Наталија стигла је у Цариград; Њ. Величанство Султан дочекао је Краљицу и својеручно предао јој орден у бриљантима. Цела Краљичина пратња декорисана је. Дочек је сјајан и величанствен. Султан је ставио на расположење Краљици једну од својих палата. Краљица ће пробавити пет дана у Цариграду а отуд ће кренути за Русију.

— „Figaro“ има допис из Цариграда у коме се вели, како је изјава руске владе коју је штампала односно Бугарске, произвела у Цариграду јак утисак, и како се ту боје и надају да ће поводом тим султан у неколико изменути своју политику према Бугарској. У Цариграду признају да овај акт руске владе има велики значај и да ће моћно утицати да се оснажи партија, која је непријатељски расположена према Стамбулову и његовој политици.

— Бечки дописник „Standard“-а јавља да војвода Пармски, тест принца Кобурškог, намерава да иде у Софију у посету своме зету. Јахта (лађа) војводина сад се оправља и бојадише бугарским народним бојама. На њој ће принц о невестом после свадбе отпутовати из Италије у Грчку а одатле кроз Дарданеле у Варну. Ово свадбено путовање без сумње ће бити извор неких политичких тешкоћа и неприлика за султана.

— „Народни Листи“ претресајући предлог о изборној реформи, коју су Младочеси поднели заступничкој кући, налази, да је предлог са свим правичан. По предлогу припало би од 400 рајхсратских мандата, 244 Словенима, 145 Немцима и 11 Талијанима. Од 244 словенских мандата, дошло би на Чехе 92, на Пољаке 63, на Русе 52, на Србе и Хрвате 12 и на Словенце 21. У Чешкој би се бирало 62 Чеха и 30 Немаца, у Моравској 27 Чеха и 11 Немаца, у Шлезији 2 Чеха и 5 Немаца, у доњој Аустрији 1 Чех и 44 Немца.

— У Бугарској, у граду Варни основано је друштво за трговину и бродарство, које намерава да отвори саобраћај између Цариграда и бугарских лука на Црноме мору. Удеонички капитал друштва износи 2 милијуна динара, за који држава гарантује.

СРПСТВО.

Србија. О писму бив. краља Милана, које је писао уреднику „Темиса“ много се говорило и расправља се и данас. Ми смо у своје време донели суштину из тога писма, али по што се данас и радикална и либерална странка у Србији препиру о томе, што је мислио и на што је циљао писајући ово писмо, не толико као бив. краљ, колико као отац садашњег краља, доносимо писмо у потпуној целини, препуштајући читаоцима, да га сами проуче. То писмо гласи:

„Господине! Разне новине, по разним земљама, говоре о мени; српска штампа, дописи, телеграми из Београда доприносе томе много. Ја не ћу да истражујем јавне узроке томе; врло често су ми познати почетци и тенденције, извор и смерови те појаве. Час ми се подмећу речи повољне или неповољне, пуне симпатије или антипатије наспрам једне или друге политичке странке које се налазе у борби; час ми се придодају намере, тајни политички смерови; једног ме дана проводе по целој Европи, другог ме дана настањују у Србији, или на неком другом месту. Ја би требао, због последица политичке природе што такви гласови могу да имају или имају, да проведем цео свој век опровргавајући све басне политичке или личне природе које на мене нишане и све клевете и потварања која уз то по неки пут иду. Да би потрео то стање ствари, ја се обраћам љубазној предусретљивости вашег листа, који ужива уважење и поштовање целог света, и молим вас, да ми дозволите да се у његовим ступцима јавно изјасним.

Ви ћете ми у толико пре то дозволити, што је Temps недавно донео један interview у ком су моје речи преиначене, а моје мисли протумачене без дозволе. Ја нисам имао са дописником франкфуртских новина никакав interview, већ разговор приватне природе, о коме нити хоћу нити имам права да говорим, по што сам предмет тог разговора недавно предао надлежним судовима.

Четири су године прошле од дана кад сам сишао с престола и поверио намесништво тројици регената. Један од њих, генерал Протић, умрио је лањске године. На то намесништво и морално и законито, пада сва одговорност за управу земље. Ја немам никаквог уплива нити тражим да га имам, ни непосредно ни посредно, ни јавно ни тајно, ни данас ни доцније. Уступајући престо мом многољубљеном сину Њ. В. Краљу Александру I., ја сам тиме послужио интересима мога сина, моје династије, моје земље. Ни једна реч, ни један мој поступак од 22. фебруара 1889. г. није био у опреци с мојим последњим краљевским кораком: ни једна реч, ни један мој поступак не ће ни у будуће доћи у опреку с њим.

Ја мишљах и мислио сам да сам добро урадио, ја мислим и мислићу увек да сам добро урадио. Ја сам дуго времена приправљао моју абдикацију. Мој најглавнији сарадник за то време, био је баш човек, који заузима сада прво место у намесништву: г. Ристић. Ја сам му, у октобру 1888. г. поверио моје планове и казао му улогу, коју сам њему наменио. Пре абдицирања, из моје сопствене суверенске иницијативе, не тражећи ни од кога савета, ја сам учинио последњу услугу мојој земљи, мом сину.

Поставио сам темељни ослонац владавине Њ. В. Краља Александра I. Тим сам завршио моју политичку каријеру. Устав од 1869. г. састављен за време мога малолетства, није ни мало одговарао жељама народа. О томе сам добио, за време двајесто-годишње моје владавине, жалосно и поучно искуство. Тај је устав носио у себи клицу многобројних несугласица између престола и народа. Он је био узрок многих нереда, тешкоћа, неуспеха; међутим абдицирајући, ја се нисам ни за тренут предомишљао, да великодушно примим на себе целу одговорност његове промене и његових последица за време моје владавине.

Нови устав, заједничко дело владаоца и свију политичких људи и странака, предусретнут једногласним симпатијама целога народа, осигурава, самим својим постанком, својим стипулацијама, сталност потребне хармоније између круне и народа. Искрено примењен, тачно испуњаван од сваког, означавајући тачно границе дужности и права власти и грађана, нови ће устав гарантовати и у склад повести слободу и ред у земљи. Ја примам гласно на себе пред мојим сином, кога су позвали Провиђење, његово рођење, његово права и воља његовог народа да га примењује, а исто тако и пред историјом моје земље, сву моралну одговорност тога историског дела.

Под његовим моћним окриљем и под окриљем љубави и оданости свог народа, Краљ је Александар I. одрастао, развио се и спремио се да влада земљом, задахнути обоје убеђењем, да у неограниченом поштовању и у искреној промени устава од 1888. лежи најпостојанији темељ напретка и развитка отаџбине; ако је спремљен да упражњава прерогативе Краљевске власти с оном племенитошћу и оном узвишеношћу осећаја које су му природне и које Краљевска власт изискује.

Има четири године како сносим без тужбе сва оптуживања, која су на мене управљена с разних страна; отрпео сам с ћутањем све личне и политичке интриге, наперене противу мене.

Пред страсном борбом политичких странака коју у себи самом осуђујем, пред злоупотребом мог имена, које непосредно или посредно увлаче у ту борбу, није ми могуће да не проговорим. Ја немам никакве задње мисли, амбиције, сем да видим мог сина срећног и уздигнутог над свима политичким странкама: ја нисам ничији ни конкурент ни супарник: ја нисам ни либерал, ни радикал, ни напредњак.

Нити сам и не ћу ништа да будем.

Нису то закони, који су направљени противу мене, који ме упућују на тај поступак. Произвољне изјаве, које су произишле из моје сопствене воље, претворене су у законе прогонства, што је противно и ус аву и законима. Ја не признајем њихове правне важности, али ја признајем и хоћу да се призна важност моје дане речи. Моја ми част налаже уздржавање: моји најинтимнији осећаји, интереси мога сина, моја љубав према њему, то ми заповедају. Ја немам никакве одговорности, ја је се одричем ма каква она била и не тражим је никако. Ја имам потпуну веру у Њ. В. Краља Александра, у љубав и оданост српског народа према њему и у народне осећаје традиционалне верности према народној династији Обреновића.

То је што сам желео да кажем јавно. Благодарим вам, господине директоре, што сте ми дозволили да то учиним и молим вас и т. д.

Париз, 15, марта 1893. г. **Милан.**

СЛОВЕНСТВО.

Русија. „Вел. Србији“ пишу из Москве: „Дан ступања на престо Његовог Величанства краља Александра I. и проглашење српске краљевине прославили смо и ми, овдашњи Срби на врло свечан начин.

Тог дана одслужена је у цркви српског подворја свечана служба, на којој је чинодејствовао настојатељ подворја арх. Кирило с многим свештено-служитељима, међу овима и арх. Мелентије настојатељ јерусалимског подворја. После службе било је благодарење за здравље руског императора Александра III. царског дома и српског краља Александра I.

Богослужењу су присуствовали началник штаба московског војног округа, генерал-лајтнант С. М. Духовски, српски генерални конзул В. С. Баришев, грчки конзул Бостанџогло и цела српска колонија. После ове црквене прославе, г. Коншин је примао честитања у своме стану, где су гости после чаја позвати на доручак. За време доручка било је много здравица. Прву здравицу, у здравље и дуг живот руског цара Александра Александровића, напио је настојатељ српског подворја арх. Кирило. За тим је генерални конзул г. Н. Н. Коншин наздравио Његовом Величанству краљу Александру I. а вице конзул г. Баришев, краљевским намесницима. Све ове здравице пропраћене су биле с бурним „Живио!“ и „Ура!“ За тим су се ређале здравице г. Коншину, г. Баришеву и архимандриту Кирилу. За време доручка прочитан је био телеграм, који је одмах за тим г. Коншин отправио краљевским намесницима. Тај телеграм гласи: „Прослављајући свечано дан ступања на престо краља Александра I. и проглашење Србије краљевином, српска колонија, сакупљена после заједничке молитве, моли краљевске намеснике да изразе Његовом Величанству своје осећаје верности, љубави и оданости. Она моли господа Бога за здравље и дуг живот младог краља, на срећу и спас отаџбине. Узимам слободу да поднесем Његовом Величанству моја честитања и да свима присутним узвикнем: да живи краљ Александар I., да живи Србија, да живи народ српски! — Коншин“.“

— Многозаслужни генерал-ађутант, члан државног савета и дугогодишњи руски војни министар гроф Димитрије Алексијевић Милутин навршио је 1. марта шездесет година своје службе. Генерал Милутин стекао је под владавином блаженопочившег цара Александра II. коме је био десна рука, велике заслуге. Под њим су уведене и извршене многе установе и реформе од историјског значаја, као: општа војна обавеза, смањен рок војне службе, образовање војних округа и преуређење војног бродовља. У четрдесетим годинама, када је генерал Милутин био професор војне географије, у исто време јавља се творцем војне статистике као засебне гране науке. Осим тога написао је ова научна дела: „Историја рата 1799. године“, „Опис војних операција 1839. год. у Дагестану“ и још друга, која су му прибавила титулу доктора историје honoris causa и место почасног члана академије наука. Уз то је генерал Милутин почасни председник Николајевске генерал-штабне и војно-правничке академије, и почасни члан Михаиловске артиљериске и Николајевске инжинирске академије. Од године 1861. до 1881. дакле пуних двадесет година, био је војни министар. За заслуге је одликован многим орденима. Сада генерал Милутин живи на Криму близу Јалте и бави се писањем својих мемоара.

Вести из места и са стране.

Забрањен збор. Кад је јучерњи број нашега листа био закључен примили смо овај телеграм из Стапара: „Сремски бирачки збор, који се требао одржати у Стапару у четвртак 18. марта о. г. од стране солгабировата забрањен, услед чега не може се одржати.

Врбица. Пишу нам из Новога Сада: „На Лазареву суботу ићи ће ученици и ученице овдашњих школа по врбицу. Ова свечаност почиње у два часа после подне, а ићи ће се у шеталиште по врбицу. Позивамо овдашње православне Србе, да учествују у овом свечаном ношењу врбице. Само у случају рђава времена разгодиће се ово ношење“.

Атентат. Јављају нам из Турије: „У недељу 28. фебруара догодио се код нас чудан атентат. За то чудан, јер се догодио у суседству варошке куће, на дослуху месне полиције, у 9 часова у вече. Неки до сад непознати зликовац дошао је у двориште учитеља Јована Петровића и закуца на врати, по што су врата била закључана. Учитељ је ишчекивао своју жену, која је била у Сентомашу на вашару, и не слутећи на какво зло, отвори врата. У тај мах пушка пуче и сасу све олово у довратак и прође кроз шешир учитељев. Учитељ од великог изненађења отисну се натраг и паде. Но срећом није ни мало повређен. Кад је к себи дошао, дохвати своју пушку и по речима његових суседа опали 6 пута према варошкој кући, да би се когод жив појавио и притекао му у помоћ. Али се нико не појави. Варошка кућа је преко пута од учитељева стана, па се нико није појавио на тих 6—7 хиљада. Заиста чудновата безбедност! Тек трећи дан после атентата дошли су сентомашки жандарми, да праве предистрагу, па ништа не дознадоше, ма да су им назначене сумњиве личности“.

Пишу нам из **Сибиња:** Мађари настојавају да питање народности реше политичким парницама. Државна одветништва претоварена су расправама против народносних „агитатора“. 5-ог о. м. била је опет расправа у Колошвару против листа „Tribuna“ при којој је, наравно, осуђен и уредник и штампар. За западне Европејце и за све, пред којима се хоће Угарска, као држава слободе, да обележава налазе се у овој расправи следећи занимљиви моменти: Од државног одветништва за Ердељ инкриминован чланак угледао је света 16-ог марта п. г., те по што се уредник не може више на писца опоменути с тога је врховно државно одветништво одговорног уредника и штампара тужило на основу пренебрегнуте дужности. По нашим законима ово би требао да буде не штампарски него полицијски преступ. Но, по што би тим начином оптужени ослобођен био, то је расправа упућена пред поротни суд. У целом Ердељу постоји само један поротни суд, ком је седиште у Колошвару. Пред такав, од самих Мађара и Чивута образован поротни суд, стављен је уредник и штампар „Tribune“. Не треба сметнути с ума, да мађарски штампарски закон за Ердељ нема важности. Мађари осуђују ердељске румунске агитаторе, по т. з. царском патенту апсолутистичком наредбом бечке владе још из године 1852. С овим законом, а пред овим поротним судом ваља да се политичком противнику правда изриче. Расправа се води на мађарском језику, а оптужени не знајући мађарскога језика подлеже пресуди ма да колошварски поротници не знају ни речице румунски, којим се језиком оптужени брани.

Не ваља тако. Пре неколико дана дошло је преко 60 сељана из Вел. Гаја у Вршац, да моле госп. епископа нека би већ једном потврдио избор изабраног пароха г. Димитрија Радовића. „На примедбу једнога из депутације, вели „Вршачки Гласник“ да ако г. епископ не ће да потврди пароха, кога су они изабрали и кога цела општина хоће, они ће сви прећи Романима јер нису у стању више издржати неуредности садањега администратора. Г. епископ им је са свим у кратко, чисто и бистро одговорио да он и не треба такве шугаве овце“. Овај и овакав одговор из уста једног духовног поглавице достојан је, да се осуди, јер он изазива огорчење и немир, а мислимо, баш због онога, што су сељани казали да ће прећи к Романима, да је и српска и пастирска дужност налагала, да г. епископ саслуша њихове жеље и, ако су оправдане, да их и оствари, доказујући им, да не ваља одмах у лутини и пренагљености претити, како ће се одметнути у Романе. Овако правом се и г. епископу може рећи: не ваља тако!

ке снажне груди, округли мишићи, ноге и руке као да су од олова саливене.

Али млади лекар сумњиво дрма главом, приближи се Прохору пажљиво испитује груди, стране и леђа. Прекине испитивање и разговара се са старим лекаром. Старац се испрва противи, ал сад му онај страним језиком нешто доказује, лекар се чуди, незадовољно клима главом а мрким погледом мери старца. Млади лекар опет прегледа младића, што наравно само навлаш чини, јер се потајно обадва лекара већ споразумела. Примора Прохора да устане и руке да спусти, по соби да иде и трчи, да седне и одмах да устане и после свакога кретања поново га прегледа и на послетку, по што се поново са старијим лекарем договара, који увек само рамени слеже, као да хоће да каже: „управо то не би смело да буде, али радите на послетку шта хоћете“ — рече гласно млади лекар:

„Није способан!“

Поглавица се извали на столицу и пажљиво гледи младога лекара, шубара у рукама Петра Кушлина смотала се од једном у клупче. Изгледа као да на старачком и збрчканом лицу нема ни искре живота, оно је бледо, као смрт.

Погледа мрко сремског судију и учини му се, као да се овај од једном намргодио; старац му прети прстом, да остали не виде. Тада се поклони свима и изађе из одаје са својим сином.

Зимски сутон је варош умотао и испунио је улице влажном маглом. По крајеви од улица влада густи мрак, кроз који се разлеже кад и кад слаб одјек живота, који је са сутоном изумирао: вика пијаних, коју прате нескладни звуци хармонике. Главну улицу јасно осветљују велики фењери а и излози трговачки просипају своју светлост.

Посао војног изасланства престао је. У густим гомилама јури свет са степеница и разлива се, као поток, по мрачној варошици. Кроз метеж од људи, коња и саоница разлеже се глас двају стражара. Место пред жутом кућом све је празније. Са степеница силазе већ само поједини. А у одаји нема већ никог од народа.

Поглавица затвори своју књижицу, заогрне огртач, сиђе доле и седне у господске саонице. За њим оду окружни судија и стари лекар. Млади лекар последњи остави ову кућу. Уморан и изнурен узме своју шубару, која је на оближњем столу лежала остави одају и ступи у ходник. Нигде живе душе, три жишка осватљавају слабо овај празан простор, по коме је брујала пре кратког времена тако грдна гомила. У једном се углу лагано кретао слуга, чистећи блато и поцепану хартију. Лекар отвори врата и уђе у слабо осветљени узак ходник. Чини му се, као да се креће нешто тамо у закутку. Стане. Одједном се сруши нека мрачна прилика покрај његових ногу. Нехотице пружи руку. Нешто топло и влажно ороси исту. Стукну један корак натраг. При слабој немирној светлости жишка, гледи на њега уплакано, радосно, бледо, сузама орошено лице младе жене.

„Хвала ти . . . . . избавитељу . . . . . спаситељу . . . . . пријатељу! шапуће она, ... спасена — од греха . . . . . избављена . . . . . хвала ти! Ја . . . ја сам . . . . . Прохорова жена!“

Беч. **Јеленко.**

Јављају из Поганца код Крижеваца, да су у тој општини, која броји 2500 душа незадовољни са својим парохом, и да су истога тужили епископу Мирону, тражећи да им се уклони. Изашиљане су више пута комисије, вођена је истрага али никад се није могло доћи ни до каквог резултата. На послетку изаслана депутација изјавила је г. епископу да ће сви они, ако им се неда други свештеник, прећи у унијатство. Услед ове изјаве изаслана је поново комисија, да целу ову ствар коначно реши

О градоначелнику у Москви, о ком је у прошлом броју било говора имају „Nar. Listy" ове податке: Никола Александровић Алексијев, градоначелних у Москви и шеф велике трговине још је сразмерно врло млад човек. Има му 43—45 год.; он је врло образован и влада готово свим европским језицима, а у гласу је великог Славенофила. Место градоначелника заузима већ 12 год.; прославио се с једном здравицом приликом неке свечаности у присутности садашњег цара руског Александра III. у Кремљу. Здравио је у здравље Государево и изјавио своју жељу, да се цар заузме за то, да се на храму св. Софије што пре заблиста православни крст, надодавши да ће Москва до последњег човека принети све жртве за ту циљ. Цар Александар III. узевши у обзир присутно дипломатско особље одговори му: волим Вас, Александре Николајевићу, али Вас молим, да ми никакве политичке рецепте не приписујете". Александар Николајевић Алексијев је у целој Русији врло познат, знаменит и пожртвован при сваком народном потхвату. Њему се као градоначелнику има много захвалити на улепшању Москве. Био је васпитан у духу православном, а садашњи прокуратор св. Синода, Победоносцев је, као што се тврди његов кум. С тога је и уживао велику симпатију у дворским круговима.

Генерал Сава Грујић. Услед смењивања и пенсионовања г. генерала Саве Грујића све скоро новине, и грчке и француске и друге у Цариграду, пишу с похвалом о г. генералу, досадањем српском посланику у Цариграду. Између многих лепих таквих изјава навешћемо само шта пише „Moniteur Oriental" у своме 567. броју. Он вели: „Њег. Ексц. г. генерал Сава Грујић, кога је српска влада сменула са посланичке дужности с тога, што се је кандидовао за радикалног народног посланика, оставиће нашу варош за дванаестину дана. Растајући се са посланством Србије, за генерала С. Грујића и овде ће сви једнодушно жалити. Генерал је вешт дипломат и сваки га је волео, а такође је уживао и поштовање отоманске владе и дипломатског кора, због своје велике вичности у политичким пословима. Његова мирноћа и умереност, истицале су у друштву његов такт, његову благост и његову учтивост. Србија ће тешко моћи наћи таквога државника, који ће овде репрезентовати с толико ауторитета. Дознајемо, да је у част г. генерала Грујића давао руски амбасадер ручак 11. о. м., на који су позвани сви чиновници и руске амбасаде и српске легације. А 13. истог мес. позвао га је аустро-угарски амбасадер на дежене. После недеље примиће га у опроштајној аудијенцији Његово Величанство султан, а по том ће се одмах кренути железницом у отаџбину. И ми с наше стране изјављујемо, а то јамачно сваки увиђа, да је јако неудесно, чак и штетно по српске интересе, тако сваки час мењати посланике са тако знатног места, као што је Цариград. Друге срећне државе, па и нај-јаче, гледају, да им је посланик у овоме месту чиновник, који је ту и започео своју каријеру, који дакле познаје ситуацију изодавна, а Срби, који су највише упућени да у Цариграду буду добро заступљени, падају у оваке погрешке. То није само сад, увек је скоро тако било."

Избор ректора у Енглеској. За ректорско достојанство на свеучилишту у Гласгову за идућу годину постављени су као кандидати енглески министар унутрашњих послова Мр. Аскит и Лорд Рандолф Чурчил. Изборна борба обавиће се на политичком земљишту. Изборну масу чине ђаци који су као и за време оснивања свеучилишта у Паризу, Болоњи и т. д. подељени у „народности". У осталом ректорат у Гласгову као и на осталим енглеским и шкотским универзитетима, претставља само академско почасно звање без дужности, и преноша се највише на политичке великане.

Певачким дружинама.

Многе певачке дружине из свих српских крајева обраћају се „Београдском певачком друштву" с молбом за песме, и оно се увек пријатељски одазивало тим молбама, шаљући на препис партитуре или преписујући их о трошку поручиоца. Без сумње су то исто чиниле и друге наше старије и угледније дружине, јер је то досада био једини пут, којим су се композиције наших уметника шириле по Српству. Нема сумње, да је овај пут био врло спор, неудесан и скуп. Често се морало чекати по неколико недеља, док се у седници реши, да се партитура пошље или препише, а често се дешавало, да су преписи били нетачни, те су их поједине хоровође по своме нахођењу поправљале и дотеривале и тако је готово свака дружина једну исту песму певала друкчије, не само по темпу, него су били измењени и поједини акорди, па често и цели тактови. Сем тога, за препис партитура и појединих гласова плаћало се 20 па и 40 динара. Да би се овоме злу доскочило, „Београдско певачко друштво", које стоји под заштитом Његовог Величанства краља Александра I, решило је, да из своје богате библиотеке, која броји близу 800 композиција, избере све боље, новије и старије српске песме и да их, под надзором свога хоровође и композитора, г Ст. Мокрањца, као манускрипт штампа. Сваког месеца ће изићи две песме (партитура са појединим гласовима) на финој и јакој артији у врло згодном формату (16×26 см.). Таква једна песма — партитура са 20 односно 30 гласова — стајаће 10—12 дин. или фор. 5—6. Продаја ових песама уступљена је књижари Д. М. Ђорића у Београду, којој ваља уступити све поруџбине.

У месецу фебруару су већ штампане две песме и то: најновија композиција г. Ст. Мокрањца „Хајдук Вељко" за мешовит хор, цена партитури са 30 гласова 12 динара — и „Падајте браћо", мушки хор од Хавласа, цена партитури са 20 гласова 10 динара.

У марту ће изићи III. и IV. Руковет г. Ст. Мокрањца.

„Београдско певачко друштво" се нада, да ће све дружине с радошћу поздравити овај корак и да ће куповином појединих песама припомоћи ово друштво, да своју замисао до краја изведе.

Београд, фебруара 1893.

Управа
„Београдског певачког друштва."

Новије вести.

Будимпешта. Умрло је генерал коњаништва барон Ђулаји.

Београд. Либерална странка кандидоваће посланика Машића за председника народне скупштине.

Рим. Неки Берарди, фанатични клерикалац прекјучер, кад се краљ возио колима у вилу Боргесе, бацио је кутију од земље у кола, намером да удари краља. Атентатор је имао на прсима папину кокарду и познат је као фанатични приврженик папе. Год. 1882. због злочина уморства био је осуђен на 8 год. затвора.

Дописница уредништва.

М. у В. Примили смо.

Д. у К. Ко хоће да заслужи име родољуба тај ваља да предпостави општу корист личној.

Д. у С. Ваља утицати на облагорођење младих срдаца.

Б. у А. Хвала и Вама и свима!

У прошлом броју у уводном чланку у место подезећа, подхвату, журлистичку, закључка, дочим, изаћи, преписивати треба да стоји: подузећа, потхвату журналистичку, закључка, док изићи и приписивати.

Прво ц. и кр. прив. дунавско паробродско друштво.

РЕД ВОЖЊЕ ПУТНИЧКИХ ПАРОБРОДА

почевши од 17. марта до краја априла п. р.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у 6 сахата по подне.

Из Новог Сада у потијске станице: недељом у 6 сахата по подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршава: средом, петком и недељом у 6 сахата по подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: недељом, уторником и петком у 5 сахата за јутра.

Нови Сад, 17. марта 1893.

Отправништво.

РЕД ПЛОВИДБЕ

парода кр. угар. државне жељезнице
од 23. фебруара (7. марта) 1893.

ДОЛЕ:

Полази из Вуковара са жељ. стан. 4 с. 30 м. у јутро.
„ „ Вуковара вароши . . . . 5 с.
„ „ Новог Села . . . . . 5 с. 40 м
„ „ Опатовца . . . . . 5 с. 50 м.
„ „ Букина . . . . . 6 с.
„ „ Шаренграда . . . . . 6 с. 20 м.
„ „ Илока . . . . . после 7 с.
„ „ Паланке . . . . . после 7 с.
„ „ Черевића . . . . . 8 с.
„ „ Футога . . . . . 8 с. 30 м.
Стиже у Нови Сад . . . . . после 9 с. у јутру.

ГОРЕ:

Полази из Новог Сада . . . . 1 с. после подне.
„ „ Футога . . . . . 1 с. 40 м.
„ „ Черевића . . . . . после 2 с.
„ „ Паланке . . . . . 4 с.
„ „ Илока . . . . . после 4 с.
„ „ Шаренграда . . . . . 4 с. 30 м.
„ „ Букина . . . . . 5 с. 30 м.
„ „ Опатовца . . . . . 6 с.
„ „ Новог Села . . . . . 6 с. 30 м.
Стиже у Вуковар у варош . . . . . 7 с. 20 м.
Стиже у Вуковар на жељ. стан. . 7 с. 30 м. у вече.

Пароброд иде до даље наредбе сваки дан осим петка.

РЕД ВОЖЊЕ ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 1. МАЈА 1892. ГОД.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ		Мужевити влак (Orient.-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.25	2.35	7.35	9.50	—
175	Суботица	„	5.46	6.26	1.46	5.20	—
	Шандор	„		—	—	—	—
	Верушић	„		—	—	—	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.12	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.44	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.16	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.42	—
248	Стари Кер	„		7.46	3.34	8.09	—
	К. Алпар	„		—	—	—	—
260	Кисач	„		8.00	3.51	8.32	—
276	Нови Сад	„	7.34	8.23	4.19	9.15	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.28	—
281	Петроварадин	„		8.28	4.32	9.32	—
286	Карловци	„		8.39	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		8.56	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.07	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.17	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.01	11.28	—
347	Земун	„	8.50	9.47	6.21	11.56	—
359	Београд	„	9.00	10.05	7.15	12.20	—

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ		Мужевити влак (Orient.-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.22	8.00	2.35	—
12	Земун	„	3.12	6.02	9.00	3.08	—
27	Батајница	„		—	9.19	3.40	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	3.55	—
41	Стара Пазуа	„		6.33	9.48	4.12	—
49	Инђија	„		6.46	10.01	4.43	—
60	Бешка	„		6.57	10.19	5.08	—
64	Чортановци	„		—	10.27	5.18	—
73	Карловци	„		7.14	10.46	5.42	—
78	Петроварадин	„		—	10.56	5.55	—
81	Петроварадин гр.	„		7.25	11.02	6.03	—
83	Нови Сад	„	4.39	7.37	11.16	6.38	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.19	—
	К. Алпар	„		—	—	—	—
112	Стари Кер	„		8.08	11.55	7.45	—
125	Врбас-Кула	„		8.23	12.18	8.17	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.35	12.36	8.40	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
152	Топола	„		8.52	1.02	9.15	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
166	Чантавир	„		—	1.21	9.42	—
	Верушић	„		—	—	—	—
	Шандор	„		—	—	—	—
185	Суботица	стиже	6.34	9.41	2.25	11.00	—
359	Будимпешта	стиже	9.40	1.10	7.35	6.55	—

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

ОГЛАСИ.

Овим стављам свима штов. трговцима, који са свињама раде, да сам поред моје дојакошње „Детаљне Радње одпочео и **„Комисионарску"** радњу. Салаше као и рану по умереној цени на расположењу имадем, тако исто за најтачнију послугу као и за савесну продају јамчим.

С поштовањем
Коста Брашован
131 5—10 Будапешта — Штајнбрух.

НОВООТВАРАЈУЋА СТАКЛА И ПОРЦУЛАНА ТРГОВИНА
ПАЈЕ Ј. ПОПОВИЋА
У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ
потребује ваљаног помоћника. Ступање одма или за 15 дана. 137 3—3

У БИВШОЈ
КРЕСТИЋЕВОЈ КУЋИ
НА ВЕЛИКОЈ ПИЈАЦИ
на најбољем месту у Тителу под бројем 56. издаје се један велики дућан са станом, за мануфактурну и галантеријску радњу од 1. маја на 3 или више година под закуп.
Ближа условија код власника куће Лазара М. Јанковића у Тителу. 147 2—3

ОВАЦА
180 КОМАДА
млади, добро тимарени, подпуно здрави са 120 јагњаца имам на продају уз повољне увјете.
У Чортановци, 20. марта 1893.
138 2—3 **ЛУКА ЈОВИЋ.**

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
ЛАЗАРА М. ЈАНКОВИЋА
У ТИТЕЛУ
потребује једног старијег помоћника и једног шегрта. Ступити могу одма. 148 2—3

ОГЛАС.

Пошто је г. Јован Борјановић учитељ на 4. разреду српске основне школе аћанске, поводом тужбе поднешене против њега, ради неморалног владања — решењем сл. Епархијског Школског Одбора Бачког из седнице држане у Новом Саду 4. (16.) марта 1893. год. Ш. О. бр. 5, 33, 38/18 ex 1893. привремено подигнут (суспендован) са овога учитељског места, то се овим позивају они г. г. свршени приправници, који су вољни реченог учитеља у повереној му школи замењивати донде, док се над њиме коначна пресуда не изрече, до у року од 8 дана, рачунајући од прве публикације огласа овог, председништву месног шк. одбора подпесу своју ваљано инстујирану молбеницу назначивати тачно место свога пребивања, последњу пошту и телеграфично звање (ако се ово у близини налази).

Са местом тим скопчано је половина целе плате, коју горњи учитељ као такови ужива, а која просечно износи 35 ф. месечно.

У дужност изабраноме спадаће: замењивање суспендованог учитеља у свима шк. уредбом прописаним предметима у повереној му школи; осим тога поучавање школ. деце у црквеном појању, похађање са њима св. Богослужења и држање једне певнице.

Првенство ће имати они, који се одбору лично прикажу; а изабраног ће одбор телеграфично о избору известити и са тим, да неодложно своје место заузме.

У Ади, 10. (22.) марта 1893.

140 2—2 **ШКОЛСКИ ОДБОР.**

НОВА ТРГОВИНА
СА ХАЉИНАМА
КОД „БЕЛОГ ЛАВА"
у Кодиној кући у Новоме Саду.

Доленотписани учтиво јављам п. н. публици из Новог Сада и околице, да ће најфиније цилиндере, шешире од клобучине и сламе, најбоље врсте ципеле, рубље, огрлице, сунцобране и кишобране, у најбогатијем избору продајем помодне артикле за господу и за децу по најновијем паришком, берлинском и бечком крају, а по **најјефтиније цене** и то:

Одела за господу и за децу, горњих капута (иберцихер, жакета, прслука, капута на струк, чакшира од камгарна, дечијих костима, јапунцета за кућу (шлафрока), јапунцета за прашину и кишу, горњих капута за свештенике и т. д.

Даље ће велештовани женски свет: по најновијој моди Каба (Cabbes), мантлета, жакета, палетоа, хавелока, округли јапунцета и јапунцета за прашину у највећем избору, по најпомоднијем крају из најравноврснијих штофова.

Учтиво Вас умољавам, да се изволите на мене обратити, кад Вам што устреба од горенаведених помодних ствари, а ја ћу се потрудити, да Вас тачном послугом задовољим.

С велепоштовањем
Мориц Ледерер,
код „белог лава" у Новоме Саду.
122 4—10

Издајем у својој кући гвожђару, која постоји од 60 година. У истоме дућану, који је на главном месту у Руми, има још и еспапа. Даље обавести даје власник
Миша Критовац,
146 2—3 **у Руми.**

КАО КОМПАНИСТА
у агентурној и комисионарној радњи жели један вичан и добро изображен трговац ступити. Повољна условија слати **M. L. Brod a/S** poste restante.
139 2—3

ГЛАСОВИТИХ
ПРАВИХ
„ЗАДАРСКИХ"
ЛУКСАРДОВИХ ЛИКЕРА
Мараскино, Суракао, Ванилие, Анисет и др. Имадем главно складиште за Срем. Препоручујем на мало и велико по оригиналним ценама. Такође препоручујем моје добро снабдевено стоваришће славонских, далматинских и италијанских бела, шиљер и црна вина, као и пештанска пива на велико, вина у количини од 100 литара, а пива од 25 литара.
Леополд Шварц,
74 14—24 **у Новом Сланкамену.**

ДР. ФР. ЛЕНГНЕЛА
Birken-Balsam.
Брезов сок познат је из давних времена као улепшавајуће средство а кад се исти по упутству изумача кемијски у балсам приуготови, онда је од чудноватог дејства Ако се у вече лице намаже, већ сутра дан се примете пруги чиме лице постаје бело и нежно. Цене са упутством 1 ф 50 н.
Добити се може у Будимпешти код: **Josef v. Török, Apotheker, Königsgasse,** као и у реномираним апотекама у провинцији. 568 17—24

Власник: Славко Свет. Милетић. Главни уредник: др. Јован Пачу. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.